

מסורת הש"ס

א) [מוספתא פ"ד ה"ב ע"ט], ב) [מוספתא שס], ג) אבות פ"ב מ"א, ד) [מוספתא פ"ד ה"ב], ה) מגילה כב: תענית כה., ו) [ג' הערוך מטללן], ז) [ז"ל דרבה], ח) שבוטמ כה. נדרים טו. יבמות קנא.; ט) [ז"ל מי שמיע וכו"א צילקוט תהלים רמז תתע"ח וכו"א בעין יעקב], י) מכות יא., יא) [כדליתא מגילה יא: אמתא להפך מעשה דרביי בן חנניה שכלך למיע בהנפת דלמות אלל ר' יוחנן בן גורגלה וכו' ועי' רש"י קדושין כ. ד"ה נתון וכן כרש"י צ"מ יא. העמיקו על נכון ופ"ע רש"י ברכות סג: ד"ה יודע נגן],

הגהות הב"ח

א) גמרא אלס אחת תנא אל צמי:

גליון הש"ס

גמרא אליהרף. עיין ירושלמי פ"ט דלכלס וסס איתא צבתי לזון קלל: שם מוסס לתפלת המנחה. תשובות תשכ"ך ח"ב סימן קס"א היבא סוגיא זו מסס למתי של בין הערביס מסס לתפלת מנחה. ועיין תשובות הרמ"ע סימן י"ד:

מוסף רש"י

אחוי קידה. טען גרוליו ונשען עליהס ושוחה עד ששקט את הרלפה וזקק, ומתוך שאיני יוכל להשען על גודליו ואין ידיו מסייעות אותו בזקיפתו ולרץ להטלחנן בתמניו ומתוך כך נללע צבוקא דלעמלא (מגילה כב.). מלקין אותו. משום שבוטמ שוא, דדבר שאי אפשר הוא ומשעבט יתה: לשקר (שבועות כה.) א: לאתער מלקין אותו שישן, הואיל דדבר דנדר שאין יכול לעמוד בו (נדרים יט.). בשעה שכרה דוד שיתין. יסודות של בית המקדש, ונגמרת ירושלמי (סנהדרין פ"ב) מלני תימוליוס של בית המקדש, והוא יסוד גלשון יוני (מכות יא.). קפא תהומא. קף התהום, בגמרת ירושלמי (סס) שמא שס חרס שהגביה קולו ואמר לו אל תטלני מכהן שאני כבוד על התהום מיום מתן מורה שיערה כל הארץ ולא שמע דוד לדבריו ונטל (מכות יט.). אי שרי למכתב שם. פן ימחקוהו המיס ועובר משום ואבדתם את שםם ולא מעשו כן וגו' (שם).

יש מהס אומרים. היינו תושבחתא דמתני' שמשצחין להקצ"ה על כך: אלו חסידים. כל חסיד היו חסיד מעיקרו: שלא צייסה כו'.

שלא עברנו עזירה צילדותנו לצייש את זקנותנו: אלס אני כאן

הכל כאן. דורש היה לרבים שלא יחטאו בשמו של הקצ"ה אלס אני כאן והכל כאן כל זמן שאני חפץ בצבית הזה ושכינתי שרויה בו יהא כבודו קיים ויבאו הכל כאן ואס תחטאו ואסלק שכינתי מי יבא כאן: הכי גרסינן בתוספתא הוא היה אומר למקום שאני אהב שס רגלי מוליכות אוסי אלס אהה תנא לציפי. ונראה לי שאף כאן לרץ לגורסה כן משום דלמר ר' יוחנן בתרה רגלוהי דבר איניס כו' ואי לא גרסינן ליה מאי שייכא דר' יוחנן הכא: שצפה על פני המיס. שחטכו את ראשו והטילוהו למיס והסיר בו שהוא רוצח ופגעו בו עכשיו לסמיס כיואל ב: אמר לה על דאטפת אטפוך. על שהצפת גלגולות של אחרים צמים אטפוך הציפוך אחרים עכשיו: לסוף מטיפין יטופון. עוד יבא יוס וליפרו גולגולתם של אלו שהרגון: לאמר דמתנעי. למקום שנגזר עליו למות בו משס הוא מתבקש ליטול נשמתו: פמן מוצילין יפסי. לשס רגליו מוליכות אותו: פרי כושאי. על שס שהיו יפיס קרי להו הכי: אליחורף ואחיס. פסוק הוא צמלכיס שהיו סופרים לשלמה: דקא צנו מינאי. אלו מתבקשים ממני למעלה שהגיע זמנס למות ולא היה יכול ליטול נשמתם כיון שלא נגזר עליהם למות כי אלס בשער לח:

מסרינהו. שלמה: לשעירים. לשדים שהוא היה מלך עליהם כדכתי' (דה"א כט) וישצ שלמה על כסא ה' למלך שמלך על העליונים ועל התחתונים: אמטינהו למחוזא דלון. עיר שאין מלאך המות שולט בתוכה כדאמרין בסוטה (דף נו:): ערצין ציה. לשמים משלמין ערבותן ומוליכין אותו למקום שמתבקש שם: שני גודליו. של שתי ידיו ונשען עליהן עד ששוחה ונושק את הרלפה לקיים מה שנאמר כי רצו עבדיך את אצניה (תהלים קב): וזו קידה. האומרה בצמוביס דלמר (מר) קידה על אפיס אין לו להשתטח להגיע לארך גופו אלס פניו צלצד מי שידע ויכול לעשות כן וצדורו של רבן שמעון לא היה אחד מעומדי עזרה יכול לעשות כן אלס הוא: איטלע. נעשה חיגר לפי שכשווקף גופו מאליו ואינו נשען על ידיו צחוקה לדחוף גופו למעלה ממלא כל אונס זקיפתו על מתניו: יעית. מרוק לשון כמטחוי קשת (בראשית כא): הטיח דברים. צמס' תענית (דף כה). עלית וישבת לך צמרס ואי אתה משגיח על צניך: הא והא גרמא ליה. נענש צחטאתי דברים ונענש צשעת המאורע כדאמרין במסכת שבת (דף לב). נפל תורא חדד לכסינא: קמיה דרבי. צביטו שהיה נשיא ומכבדין אותו לשמחו שהיה דואג תמיד צצרת ישראל ובחוליו כדאמרין בנדרים (דף נ:) יומא דמחין ציה רבי אחי פורענות לעלמא: שצור מלנא. מלך פרס היה: מוגי חמרא. כוסות זכוכית מלאים יין ואין היין נשפך: רבי יהושע בן חנניה. מן הלויס ה' משוערים היה כדלמר צערכין (דף יא:) וכצר הלך ה' ר"י בן גוגדאל לסייע את ר' יהושע בן חנניה בהגפת דלמות: מלקין אותו. שנצצע לשוא ומשעה שינאח צצועה מפיו הרי הוא כנצצע על העמוד של אצן שהוא של זהב שאף זה נצצע על דבר שאי אפשר ובצצועות (דף כט.) תנן דהיינו צצועת שוא וחייבים על זדונה מכות וכגון שהתרו בו: צשעה שברה דוד שיטין. ולא סצירא ליה שמששת ימי צראשית נצבראו ואי סצירא ליה שמא נתמלאו עפר או כרורות וצריך לכרותן: קפא תהומא. קף התהום למעלה ויאל. ויף הברזל מתרגמינן וקפא פרוזא (מלכים ב ו): אל. רב חסדא לדידיה הואיל ואדכרתן הכי איתמר: מי איכא ידיע כו'. דוד לא היה מורה הלכה צפני רבו אחיתופל והוא היה שס:

החליל פרק חמישי סוכה

נג.

אשה היתה בוררת חיטין לַשְׁמַחַת בית השואבה. צירושלמי פריך הילך צוררת האיצא מעילה דשמן ופתילה היו של הקדש ומשני דקול ומראה וריח אין צהן משום מעילה וקשה דצפרק כל שעה (פסחים דף כו. וסס) אמרינן עלה מעילה הוא דליכא הא איסורא איכא וי"ל דצוררת לאו דוקא אלא כלומר היתה יכולה לצרור מרוב אורה: **אם אני כאן**. פירש צקונטרס שהיה הלל אומר בשמו של הקצ"ה אצל צירושלמי משמע שהיה אומר על עצמו דפריך ולקילוסיו הוא לרץ כלומר וכי היה לרץ לשצחו והכתיב אלף אלפינ ישמשוניה ומשני דכנגד ישראל היה אומר וחציב עליו קילוסן של ישראל מן הכל שנאמר (שמואל ב כג) ונעיס ומירות ישראל וכתיב (תהלים כב) ואתה קדוש יושב תהלות ישראל ומיחו הא דקלמר אלס אתה תנא אל ציתי אני אצא אל ציתן לא אפשר אלא בשכינה דהא דריש ליה מדכתיב צכל המקום אשר אזכיר את שמי אצא אליך וצרכתיך: רבי

הוא ראה גלגולת אחת שצפה על פני המיס אמר לה על דאטפת אטפוך ומטיפין יטופון אמר רבי יוחנן רגלוהי דבר איניש אינון ערבינ ביה לאתר דמיתבעי תמן מובילין יתיה הגהו תרתי כושאי דהוו קיימי קמי שלמה²⁶ אליחורף ואחיה בני שישא סופרים דשלמה הוו יומא חד חזייה למלאך המות דהוה קא עציב אל"ל אמאי עציבת אל"ל דקא בעו מינאי הני תרתי כושאי דיתבי הכא מסרינהו לשעירים שדרינהו למחוזא דלון כי מצו למחוזא דלון שכיבו למחר חזיא מלאך המות דהוה קבדה אל"ל אמאי בריחת אל"ל באתר דבעו מינאי תמן שדריניהו מיד פתח שלמה ואמר רגלוהי דבר איניש אינון ערבינ ביה לאתר דמיתבעי תמן מובילין יתיה תניא²⁷ אמרו עליו על רבן שמעון בן גמליאל כשהיה שמח שמחת בית השואבה היה נוטל שמנה אבוקות של אור וזורק אחת ונוטל אחת ואין נוגעות זו בזו וכשהוא משתחוה גועין שני גודליו בארץ²⁸ לוי אחוי קידה קמיה דרבי ואיטלע והא גרמא ליה והאמר רבי אלעזר לעולם אל יטיח אדם דברים כלפי מעלה שהרי אדם גדול הטיח דברים כלפי מעלה ואיטלע ומנו לוי הא והא גרמא ליה לוי הוה²⁹ מטייל קמיה דרבי בתמני סכיני שמואל קמיה שבור מלכא בתמניא מזוגי חמרא אביי קמיה³⁰ (דרבא) בתמניא ביעי ואמרי לה בארבעה ביעי תניא אמר ר' יהושע בן חנניה כשהיינו שמחים שמחת בית השואבה לא ראינו שינה בעיינינו כיצד שעה ראשונה תמיד של שחר משם לתפלה משם לקרבן מוסף משם לתפלת המוספין משם לבית המדרש משם לאכילה ושתיה³¹ משם לתפלת המנחה משם לתמיד של בין הערבים מכאן ואילך לשמחת בית השואבה איני³² והאמר רבי יוחנן אשבועה שלא אישן שלשה ימים מלקין אותו וישן לאלתר אלא הכי קאמר לא מעמנו טעם שינה דהוו מנמנמי אכתפא דהרדי: חמש עשרה מעלות: אמר ליה רב חסדא לההוא מדרבנן דהוי קמסדר אגדתא קמיה אל"ל³³ שמיע לך הני חמש עשרה מעלות כנגד מי אמרם דוד אל"ל הכי אמר רבי יוחנן בשעה שכרה דוד שיתין קפא תהומא ובעי למשטפא עלמא אמר דוד חמש עשרה מעלות והורידן אי הכי חמש עשרה מעלות יורדות מיבעי ליה אמר ליה הואיל ואדכרתן (מלתא) הכי אתמר³⁴ בשעה שכרה דוד שיתין קפא תהומא ובעא למשטפא עלמא אמר דוד מי איכא דידע אי שרי למכתב שם

אחספא

נענש צחטאתי ליה. נענש צחטאתי דברים ונענש צשעת המאורע כדאמרין במסכת שבת (דף לב). נפל תורא חדד לכסינא: קמיה דרבי. צביטו שהיה נשיא ומכבדין אותו לשמחו שהיה דואג תמיד צצרת ישראל ובחוליו כדאמרין בנדרים (דף נ:) יומא דמחין ציה רבי אחי פורענות לעלמא: שצור מלנא. מלך פרס היה: מוגי חמרא. כוסות זכוכית מלאים יין ואין היין נשפך: רבי יהושע בן חנניה. מן הלויס ה' משוערים היה כדלמר צערכין (דף יא:) וכצר הלך ה' ר"י בן גוגדאל לסייע את ר' יהושע בן חנניה בהגפת דלמות: מלקין אותו. שנצצע לשוא ומשעה שינאח צצועה מפיו הרי הוא כנצצע על העמוד של אצן שהוא של זהב שאף זה נצצע על דבר שאי אפשר ובצצועות (דף כט.) תנן דהיינו צצועת שוא וחייבים על זדונה מכות וכגון שהתרו בו: צשעה שברה דוד שיטין. ולא סצירא ליה שמששת ימי צראשית נצבראו ואי סצירא ליה שמא נתמלאו עפר או כרורות וצריך לכרותן: קפא תהומא. קף התהום למעלה ויאל. ויף הברזל מתרגמינן וקפא פרוזא (מלכים ב ו): אל. רב חסדא לדידיה הואיל ואדכרתן הכי איתמר: מי איכא דידע כו'. דוד לא היה מורה הלכה צפני רבו אחיתופל והוא היה שס:

אחספא

עין מושפט נר מצוה

יג א מיי פ"ה מהלכות שבוטות הלכה כ סמג לאון רלח טוש"ע י"ד סימן רלו סעיף ד:

תורה אור השלם

1. מזבח אדמה תעשה לי ונבחת עליו את עלתיוך ואת שלמיך את צאנך ואת בקרך בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתיך:
שמות כ כ
2. אליחורף ואחיה בני שישא ספרים וזוהשט בן אחילוד המזכיר: מלכים א ד ג

רבינו חננאל

חסידים ואנשי מעשה. [אנשי מעשה] שלא טעמו טעם חטא בילדותם כל שכן בוקנותם. (6) חסידים, בעלי תשובה. הלל הזקן כד הוה חמי [לון] עברין בפחו, הוה אמר וכי קילוסין דהללו צריך, והכתיב אלף אלפינ ישמשוניה. וכד הוה חמי לון דעבידין בכשרה, הוה אמר הכי, אי גאן [לינן מזלן] נליית כאן מאן כאן]. איניפ שיש כמה קילוסין לפניך, אחיבי עליו קילויס ישראל יותר מן הכל, דכתיב ונעיס ומירות ישראל, ואתה קדוש ושש תהלות ישראל. ר' חייא רבה, אחוי כריעה קדס ר' ונפסת ונתרפא. לוי אחוי קידה קמי ר' ונפסח ולא תתרפא. הלל ראה גולגולת אחת צפה על פני המיס, [אמר לה] על דאטפאך עטיפוך ודאטפך יטופון. הגזו תרי כרשי כו. אמר ר' יוחנן רגלוהי דבר איניש אינון ערבינ ביה, לאתר דמתבעי תמן מובלן יתיה. כשהיה משתחוה רבן שמעון בן גמליאל היה נועץ שני גידוליו, ושוחה ונושק פניו דרפא, קמי דר' בתמני סכיני. תניא אמר ר' יהושע בן חנניה כשהיינו מתעסקין בשמחת בית השואבה, לא שיינו רואין שינה בעיינינו. של שחר, ומשם לתפלת השחר, ומשם למוספין, ומשם לתפלת המוספין, ומשם לבית המדרש, ומשם לאכילה ולשתיה, ומשם לתמיד [של] בין הערבים, מכאן ואילך לשמחת בית השואבה. ואסיקנא מאי לא ראינו שינה, בחרדמא, אלא שינה כעין נמנוס. ט"ז מעלות כו'. בשעה שכרה דוד שיתין, קפא תהומא, בעא למשטף עלמא,

א) ג"ל דצ"ל יש מהן אומרים וכי אלו חסידים ואנשי מעשה ויש מהן אומרים וכי אלו עגלי תשובה כל"ל ועי' בתוספתא וירושלמי ובש"י כאן ובק"ע.